

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 7/2006 rd

Regeringens proposition med förslag till godkännande av den överenskommelse som ingåtts genom skriftväxling mellan Finland och Specialdomstolen för Sierra Leone om omplacering till Finland av personer som har vittnat eller som kommer att vittna inför Specialdomstolen och av deras närstående samt med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 25 april 2006 en proposition med förslag till godkännande av den överenskommelse som ingåtts genom skriftväxling mellan Finland och Specialdomstolen för Sierra Leone om omplacering till Finland av personer som har vittnat eller som kommer att vittna inför Specialdomstolen och av deras närstående samt med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i överenskommelsen som

hör till området för lagstiftningen (RP 28/2006 rd) till lagutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- projektassistent Pasi Mustonen, utrikesministeriet
- specialplanerare Tero Mikkola, arbetsministeriet.

Dessutom har inrikesministeriet lämnat ett skriftligt utlåtande.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner den överenskommelse som ingicks genom skriftväxling den 29 september 2005 i New York mellan Finlands regering och Specialdomstolen för Sierra Leone om omplacering till Finland av personer som har vittnat eller som kommer att vittna inför Specialdomstolen och av deras närstående samt en lag om sättande i kraft av de be-

stämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen.

I överenskommelsen fastställs villkoren för en omplacering av vittnen till Finland. Meningen är att omplaceringen ska gälla vittnen som har vittnat eller som kommer att vittna vid rättegångar i Specialdomstolen för Sierra Leone. Det kan vara fråga om vittnen för såväl åklagarsidan som försvaret. Det kan också bli fråga om om-

placering av närstående till vittnen i enlighet med bestämmelserna i skriftväxlingen.

Enligt överenskommelsen ska finska myndigheter enskilt pröva varje fall av omplacering av ett vittne och hans eller hennes närstående till Finland. Man utgår från att Finland inte förbinder sig till att tillhandahålla särskilda program för skydd av vittnen. Enligt överenskommelsen förbinder sig Finland att för vittnena och deras närstående tillhandahålla de lättnader, förmåner och rättigheter som tillkommer flyktingar enligt definitionen i artikel 1 i 1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning så som den lyder ändrad genom 1967 års protokoll. Finland

förbinder sig också att för de vittnen och deras närstående som ska omplaceras till Finland tillhandahålla de förmåner och tjänster som anges i överenskommelsen, på de villkor som gäller för medborgare i Finland.

I propositionen ingår ett förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftningen. Överenskommelsen träder i kraft den trettiande dagen efter det att domstolen har tagit emot en underrättelse från Finland om att Finland har slutfört de konstitutionella kraven för ikraftträdandet av denna skriftväxling.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Med hänvisning till propositionens motivering och annan utredning finner utskottet propositionen nödvändig och angelägen. Utskottet tillstyrker överenskommelsen och lagförslagen men med följande anmärkningar.

Enligt 1 stycket i överenskommelsen åtar sig Finland att tillhandahålla dem som omplacerats till Finland utifrån överenskommelsen de lättnader och tjänster som anges i stycket på samma grunder som finska medborgare. Propositionens motivering (s. 8—10) ger den uppfattningen att lättnaderna och tjänsterna i den första fasen efter omplaceringen huvudsakligen tillhandahålls med stöd av lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande (493/1999) och att lättnader och tjänster först om tre år från omplaceringen tillhandahålls med stöd av den lagstiftning som gäller i Finland fast bosatta personer. Propositionen förefaller alltså att bygga på antagandet att de som omplacerats med stöd av överenskommelsen först om tre år från omplaceringen ska få de sociala trygghetsförmåner som avses i lagen om tillämpning av lagstiftningen om bosättningsbaserad social trygghet (1573/1993, nedan *tillämpningslagen*) och analogt hemkommun i Finland och därmed rätt till de lättnader och tjänster som hör till kommuninvånarna. I en sakkunnigutredning till

utskottet påpekas att förpliktelserna enligt 1 stycket i överenskommelsen inte uppfylls på tillbörligt vis om de genomförs enligt propositionen.

I 4 § 1 mom. i lagen om hemkommun (201/1994) föreskrivs om de villkor som en person som har flyttat till landet ska uppfylla för att få hemkommun i Finland. Villkoret är att han eller hon bor i Finland och har för avsikt att stadigvarande bosätta sig här. Dessutom ska han eller hon ha ett giltigt uppehållstillstånd som berättigar till minst ett års vistelse, om ett sådant tillstånd krävs. I motiven till paragrafen i den proposition (RP 104/1993 rd) som ledde till lagen om hemkommun konstateras att bl.a. flyktingskap kan vara en sådan omständighet som tyder på bosättningsssyfte.

Enligt 3 a § 1 mom. i tillämpningslagen tillämpas lagstiftningen om social trygghet på en person som flyttar till Finland redan från ankomsten till landet, om det med beaktande av personens helhetssituation anses att han eller hon flyttar till Finland för att stadigvarande bosätta sig här. Enligt samma paragrafs 2 mom. beaktas som faktorer som visar att en person som flyttar till Finland bosätter sig här stadigvarande bland annat att han eller hon är flykting eller har fått uppehållstillstånd i Finland på grund av behov av skydd. I motiveringen till den proposition (RP

76/2004 rd) som ledde till att lagrummet stiftades framhålls att en flykting eller en person som fått uppehållstillstånd på grund av behov av skydd i regel kan anses flytta till Finland för att bosätta sig här stadigvarande.

I ingendera lagrummet är det i sig ett hinder att någon bara har fått tillfälligt uppehållstillstånd för att anse att denna någon är varaktigt bosatt i Finland.

Det är viktigt att vittnen och deras närstående som omplaceras i Finland med stöd av överenskommelsen de facto också får de lättnader och tjänster som Finland åtar sig att tillhandahålla dem enligt överenskommelsen. Utskottet anser att vittnen och deras närstående kan jämföras med flyktingar när lagen om hemkommun och tillämpningslagen tillämpas och typen av bosättning i Finland bedöms utifrån dem. Enligt förarbetena till de här lagarna ska flyktingar i regel anses som varaktigt bosatta personer i Finland. I motsats till vad som anförs i propositionens motivering tillgodoses rätten till lättnader och tjänster enligt överenskommelsen för dem som omplacerats till Finland således bl.a. genom att de från ankomsten får rätt till bosättningsbaserad social trygghet och analogt hemkommun i Finland och därmed rätt till de förmåner och tjänster

som hör till kommuninvånare, menar utskottet.

För att det inte ska uppstå någon oklarhet om den rättsliga ställningen för vittnen och deras närstående som omplaceras till Finland understryker utskottet att de behöriga ministerierna måste se till att deras underlydande myndigheter har nödvändiga anvisningar. De bör också noga följa upp att de personer som omplaceras till Finland de facto får de lättnader och tjänster som de enligt överenskommelsen har rätt till.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår lagutskottet

att riksdagen godkänner den överenskommelse som ingåtts genom skriftväxling i New York den 29 september 2005 mellan Finland och Specialdomstolen för Sierra Leone om omplacering till Finland av personer som har vittnat eller som kommer att vittna inför Specialdomstolen och av deras närstående och

att lagförslaget godkänns utan ändringar.

Helsingfors den 2 juni 2006

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Tuija Brax /gröna
vordf. Susanna Rahkonen /sd
medl. Esko Ahonen /cent
Leena Harkimo /saml
Lasse Hautala /cent
Tatja Karvonen /cent
Petri Neittaanmäki /cent
Heli Paasio /sd

Lyly Rajala /saml
Jukka Roos /sd
Tero Rönkä /sd (delvis)
Petri Salo /saml
Pertti Salovaara /cent
Minna Siirä /vänst
Timo Soini /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Tuomo Antila.